

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології**

**СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ
ТА МЕТОДИКА КОРЕКЦІЙНО - РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ТРЕНІНГУ
підготовки бакалавра
спеціальності 053 Психологія
освітньо-професійної програми: Психологія**

Луцьк – 2025

Силабус ОК «Спеціальна психологія та методика корекційно-реабілітаційного тренінгу» підготовки бакалавра, галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності : 053 Психологія, освітньо-професійної програми: Психологія

Розробник: кандидат психологічних наук, доцент Гошовська Д.Т.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми «Психологія»:

Мудрик А.Б.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології протокол № 1 від 28.08.2025 р.

Завідувач кафедри:

проф. Гошовський Я.О.

І. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компонента за навчальним планом 2020року
Денна форма	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія Освітньо-професійна програма : Психологія Освітній ступінь: бакалавр	нормативна
Кількість кредитів – 5		Рік підготовки: 4-й
Загальна кількість годин - 150		Семестр 7
		Лекції – 22 год.
		Практичні, семінарські -20 год.
		Лабораторні -18год.
		Самостійна робота – 82 год.
		Консультацій - 8
		Вид контролю: екзамен

Гошовська Дарія Тарасівна

Кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогічної та вікової психології
+380509171792,

Hoschovskadarija@vnu.edu.ua, або Daria66@ukr.net

<https://wiki.eenu.edu.ua/wiki/>,

<https://scholar.google.com.ua/>

<http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0025525>

<https://www.scopus.com>

Консультації зі здобувачами освіти проводяться згідно графіку консультацій кожного вівторка з 13.00 до 15.00. Якщо здобувач освіти потребує додаткових консультацій, то час їх проведення узгоджується з викладачем заздалегідь (або можливий варіант у режимі онлайн).

Розклад занять: <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Адреса : м. Луцьк, вул. Винниченка 30а, ауд.16 43025

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента

Предметом вивчення освітнього компонента «Спеціальна психологія та методика корекційно-реабілітаційного тренінгу» є процес диференційованого та індивідуального підходу у навчанні, вихованні і розвитку дітей з психічними і (або) фізичними порушеннями та відхиленнями у поведінці, визначення найбільш результативних шляхів, засобів, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження та подолання відхилень у розвитку та поведінці таких дітей.

2. Пререквізити: Для вивчення ОК здобувачі потребують базових знань з дисциплін «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Соціальна психологія», «Педагогічна психологія».

Постреквізити: Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні навчальних дисциплін «Психогенеза особистості», «Психологія депривації», «Психологія девіантної особистості», «Психологія агресії, насильства і травми»

3. Мета та завдання ОК

Метою освітнього компонента є формування у здобувачів системних знань про структуру, завдання та предмет спеціальної психології, а також розвиток професійної компетентності щодо роботи з дітьми, які мають різні порушення розвитку. Особливу увагу приділено оволодінню сучасними методами психокорекційної та реабілітаційної діяльності, спрямованої на реалізацію корекційно-розвиткових завдань у процесі психолого-педагогічного супроводу.

Основні завдання освітнього компонента «Спеціальна психологія та методика корекційно-реабілітаційного тренінгу»:

- здійснити аналіз теоретичних і методологічних засад спеціальної психології, зокрема принципів навчання та виховання дітей із різними нозологічними особливостями;

- опанувати сучасні методи, прийоми та технології, що застосовуються у психокорекційній та реабілітаційній роботі;

- формувати здатність прогнозувати індивідуальну динаміку розвитку дітей та науково обґрунтовувати вибір напрямів, форм і методів корекційно-розвиткової роботи;

- розвивати вміння планувати етапи досліджень і володіти методиками організації та проведення тренінгових занять;

- навчитися складати, реалізовувати та оцінювати ефективність індивідуальних і групових корекційних програм із урахуванням вікових, психофізіологічних та нозологічних особливостей дітей;

- формувати компетентність у вирішенні професійних завдань у галузях діагностично-консультативної, корекційної, реабілітаційної та тренінгової діяльності, що здійснюється в межах психолого-педагогічного супроводу осіб із особливими освітніми потребами;

оволодіти навичками проведення корекційно-розвиткових занять із використанням сучасних психотехнік, інтерактивних методів та практичних вправ.

4. Результати навчання (Компетентності)

У ході вивчення ОК «Спеціальна психологія та методика корекційно-реабілітаційного тренінгу» здобувачі повинні набути наступних компетенцій:

Загальних компетенцій:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9 Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

Додаткові компетентності:

ЗК13. Здатність до адаптивної гнучкості як властивості приймати і пристосовуватись до зміни життєвих обставин, а також знаходити компроміс у вирішенні конфліктних ситуацій.

ЗК14. Здатність дотримуватися норм суб'єктних взаємин (уважність, підтримка, схвалення, співучасть і співпереживання) та вільно обмінюватися ідеями та оцінками

Фахових (спеціальних) компетенцій:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ;

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання);

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження;

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни);

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу

відповідно до запиту;

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики;

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Додаткові фахові компетентності:

СК12. Уміння адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності;

СК13. Здатність збирати та інтерпретувати психодіагностичну інформацію з використанням діджитал-технологій і комунікацій та обирати інструментальні засоби для вирішення професійних завдань;

Програмовані результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання;

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел;

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги;

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки;

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання);

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни);

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника;

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності;

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога;

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності;

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Soft Skills

1. Комунікативні навички

Вміти чітко, логічно та структуровано висловлювати власні думки усно й письмово.

Демонструвати здатність слухати, розуміти та інтерпретувати інформацію від співрозмовника.

Використовувати навички аргументації та переконання під час професійного та особистісного спілкування.

2. Критичне та аналітичне мислення

Вміти збирати, аналізувати й оцінювати інформацію для прийняття обґрунтованих рішень.

Ідентифікувати проблеми, шукати альтернативні шляхи їх вирішення.

3. Емоційний інтелект та саморегуляція

Розпізнавати власні емоції та емоційні стани інших людей.

Керувати власними емоціями у стресових або конфліктних ситуаціях.

Демонструвати емпатію та толерантність у професійному та міжособистісному спілкуванні.

4. Робота в команді та лідерство

Ефективно співпрацювати з іншими для досягнення спільних цілей.

Виявляти ініціативу та брати відповідальність за власний внесок у роботу команди.

5. Управління часом та самоорганізація

Планувати власну діяльність, визначати пріоритети та розподіляти ресурси.

Дотримуватися термінів виконання завдань і відповідально ставитися до зобов'язань.

6. Креативність та інноваційність

Генерувати нові ідеї та підходи до вирішення завдань.

Шукати нестандартні рішення та експериментувати з методами роботи.

Розвивати здатність адаптуватися до змін і швидко знаходити ефективні стратегії дій.

Застосовувати творчий підхід у професійній діяльності.

7. Міжкультурна компетентність та етика

Розуміти культурні, соціальні та психологічні особливості різних груп.

Демонструвати толерантність, повагу до різноманіття та інклюзивність.

Дотримуватися професійної етики та академічної доброчесності.

Адаптувати поведінку та комунікацію в мультикультурному середовищі.

8. Гнучкість та навчання протягом життя

Демонструвати готовність до саморозвитку й неперервного навчання.

Критично оцінювати власні сильні та слабкі сторони.

ІV. Структура освітнього компонента (денна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекц.	Прак. Зан.	Лаб	Сам.роб.	Конс.	Форма контролю / бали
Розділ І. Загальні питання спеціальної психології							
Тема 1. Предмет і завдання спеціальної психології. Основні категорії спеціальної психології. Закономірності психічного розвитку дітей з проблемами розвитку. Характеристика основних категорій спеціальної психології. Характеристика основних наукових теорій розвитку дітей з проблемами розвитку.	11	2	2	2	5		Опитування, реферати, виконання лабораторної роботи / <i>Макс. за заняття -4., лаб.- 3б. = 7б.</i>
Тема 2. Історичні аспекти суспільної допомоги дітям з проблемами розвитку. Становлення спеціальної психології в Європі та США. Історичні нариси становлення спеціальної психології в Україні. Внесок Л.С. Виготського у розробку спеціальної психології. Сутність та проблеми соціальної реабілітації дітей з особливими потребами. Принципи спеціальної психології. Основні завдання спеціальної психології.	9	2	2		5		Опитування, реферати, робота в групах / 4б.
Тема 3. Загальна характеристика розладів психофізичного розвитку та їх причини. Розуміння норми та аномалії у психофізичному розвитку особистості. Поняття про нормальний та порушений розвиток. Критерії нормального розвитку. Умови нормального розвитку. Загальні та специфічні закономірності розвитку, навчання і виховання дітей, які потребують корекції. Онтогенез та дизонтогенез. Характеристика понять: норма, патологія, дефект, інвалідність. Механізми формування системних порушень в розвитку психіки. Загальні та специфічні особливості відхилень розвитку. Компенсація, корекція та реабілітація, як категорії спеціальної психології. Депривація, як причина та наслідок порушення розвитку. Загальна характеристика особистісних особливостей дітей та підлітків з порушеннями розвитку.	23	4	2	2	15		Індивідуальна робота, опитування, ДС, робота в групах / 7 б.

Тема 4. Комплексна диференційована діагностика відхилень у психофізичному розвитку. Освітні установи для осіб з вадами психофізичного розвитку та їх комплектування. Психолого-педагогічний моніторинг Методичні засади діагностично-корекційно-розвивальної роботи. Методи психологічної діагностики дітей з особливими потребами (спостереження, опитування, метод катamnестичної бесіди, експеримент, тестування, аналіз продуктів діяльності). Вимоги до складання психолого-педагогічного заключення та основні його складові. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку. Суб'єкти впливу корекційно-розвивальної роботи (дитина, батьки, педагоги). Професійно важливі якості психолога для роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку.	25	2	2	4	15	2	реферати, опитування, робота в групах, виконання лабораторної роботи / 10б.
Разом за модулем 1	68	10	8	8	40	2	28б.
Змістовий модуль II. Прикладні проблеми спеціальної психології							
Тема 5,6. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях слуху (сенсорні порушення). Предмет та завдання. сурдопсихології. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху: глухі, пізнооглухі, туговухі. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху. Особливості психофізичного розвитку осіб з вадами слуху (порушення моторики, перцептивні особливості, особливості уваги, пам'яті, мовлення, інтелектуальної сфери, емоційно-вольової сфери, особистісні особливості, особливості міжосо-бистісних взаємин). Складні форми порушень у дітей з вадами слуху (комбіновані вади із порушеннями зору, ЗПР, РВ, ДЦП, порушенням поведінки, порушенням мовлення). Засади корекційно-розвивальної роботи із дітьми, які мають вади слуху. Предмет та завдання тифлопсихології. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: незрячі, слабозорі.	24	4	4	2	12	2	Опитування, реферати, робота в групах, виконання лаб.роботи / 11б.

Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору. Напрямки корекційної роботи. Компенсаторні можливості дітей. Соціально-психологічна адаптація дітей з порушеннями зору							
Тема 7,8,9. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях інтелекту, ЗПР, відхиленнях емоційно-вольової сфери та соціальної поведінки Олігофренія та її класифікація за етіологією. Чинники виникнення розумової відсталості. Ступені розумової відсталості: дебільність, імбецильність, ідіотія. Класифікація психічного недорозвитку (за Д.М.Ісаєвим): астенічна, атонічна, дисфорічна, стенічна. Загальна характеристика психічного розвитку розумово відсталих дітей. Затримка психічного розвитку. Чинники виникнення. Класифікація дітей з затримкою психічного розвитку (за К.С.Лубовським): конституційного походження (гармонійний психічний та психофізичний інфантилізм); соматичного походження; психогенного походження; церебрально-органічного генезу. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ЗПР. Напрямки корекційно-реабілітаційної роботи (порушеннях інтелекту, ЗПР, порушення емоційно-вольової сфери) Чинники виникнення ГРДУ. Патогенез та симптоматика ГРДУ	35	6	6	6	15	2	Індивідуальна робота, опитування / 216.
Тема 10. Психічний розвиток дітей при порушеннях мовлення. Чинники первинних мовленнєвих порушень. Класифікація мовленнєвих порушень: периферійного характеру (дислалія, ринолалія, ринофонія, дисфонія) центрального характеру (дизартрія, алалія, афазія, дизграфія, аграфія, дислексія). Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями мовлення. Корекційно-реабілітаційний тренінг для дітей з порушеннями мовлення	23	2	2	2	15	2	реферати, робота в групах / 76.
Разом за модулем II	82	12	12	12	40	6	39

Всього	150	22	20	18	80	8	676.+36 (неформальна, інформальна освіта) 40б.
Види підсумкових робіт							
МКР							30 б
<i>Інше</i> : здобувачі освіти, які пропустили заняття, мають змогу відпрацювати їх, виконавши індивідуальні завдання, реферати, конспекти. Додатково здобувачі освіти можуть отримати у неформальній освіті 2 бали за підготовку статті у факультетський збірник, участь у конференціях, вебінарах, засіданнях «круглих столів» (наявність публікації, сертифікату обов’язкова) Здобувачі освіти мають змогу друкуватися у щорічному факультетському збірнику статей і тез «Психогенеза особистості : норма і девіація».							

У. Завдання для самостійного опрацювання

1. Проблема норми і патології в сучасних науках про людину.
Підготувати повідомлення про вчених, які працювали в галузі спеціальної психології
2. Релігійні тлумачення сутності порушення у розвитку.
3. Форми та види реабілітації
4. Особистісні особливості дітей та підлітків з відхиленнями у розвитку
5. Компенсаторні феномени при порушеннях розвитку
6. Профілактика відхилень психічного розвитку
7. Основні технології реабілітації дітей з порушеннями інтелектуальної сфери.
8. Основні технології реабілітації дітей з порушеннями мовленнєвої сфери.
9. Профілактика відхилень психічного розвитку. Психологічні особливості дітей з ЗПР.
10. Психологічні особливості дітей з мовленнєвими порушеннями.
11. Поняття про компенсаторні та деприваційні феномени.
12. Деприваційні феномени. Депривація та порушений розвиток.

УІ. Політика оцінювання

Уся політика оцінювання базується на врахуванні ПОЛОЖЕННЯ про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки

https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_potochne_pidsumkove_otsiniuvannia_znan.pdf

та ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки

Політика викладача щодо здобувача освіти :

- *на рівні формальної освіти* – здобувач освіти повинен отримати бали під час занять (враховуються бали за індивідуальну та групову роботу, виступи, дискусію, тренінгові заняття, реферати тощо);
 - *на рівні неформальної освіти* – виступи на науково-практичних конференціях, семінарах, засіданнях «круглих столів», вебінарах (наявність сертифікату) та підготовка тез/статті/статей з вікової проблематики за самостійно обраною або під керівництвом викладача темою
 - *на рівні інформальної освіти* – детальне ознайомлення та робота в баламетричній лабораторії на базі експериментального майданчика кафедри
- Сумарно : 40 балів.

УІІ. Політика щодо академічної доброчесності

Здобувач освіти повинен дотримуватись академічної доброчесності :

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- дотримання принципів та положень :

1. Етичного кодексу психолога

(<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>);

2. Кодексу академічної доброчесності у Волинському національному університеті імені Лесі Українки

https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/

Політика щодо перескладання : усі заняття здобувачі освіти відвідують згідно розкладом навчального процесу, однак, якщо мають право на вільне відвідування, то можуть відпрацювати пропущені заняття під час індивідуальних консультацій або виконати письмово індивідуальні завдання (реферати, конспекти, підготовка статті тощо).

В умовах воєнного часу перескладання відбувається згідно з розпорядженнями ректорату й деканату про змішано-дистанційну форму освіти.

УІІІ. Підсумковий контроль

За результатами вивчення освітнього компонента передбачено екзамен. Підсумкова оцінка за курс визначається як алгебраїчна сума балів, отриманих

здобувачем освіти за поточну навчальну діяльність та модульний контроль. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент, становить 100 балів.

Структура оцінювання:

Поточна навчальна діяльність – *максимум 70 балів*. Вона включає:

- відвідування та активну участь у практичних заняттях;
- виконання лабораторних робіт;
- підготовку доповідей, статей і виступів на наукових конференціях, семінарах, засіданнях «круглих столів»;
- участь у вебінарах та інших формах формальної, неформальної й інформальної освіти.

Модуль контролю результатів (МКР): МКР оцінюється максимальною кількістю 30 балів. Здобувач освіти, який прагне покращити результат або отримав недостатню кількість балів, має можливість скласти екзамен, який оцінюється у діапазоні від 0 до 30 балів.

Іспит не є обов'язковим, якщо здобувач освіти набрав протягом семестру за усі види роботи не менше 75 балів, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з ОК (навчальної дисципліни).

Якщо поточний бал 74 і менше – здобувач освіти складає іспит (згідно положення про навчальний процес ЗВО :

<file:///C:/Users/Oksana/Downloads/2025->

[olozhennya_pro_org_anizatsiyu_navch._pr_otsesu_u_VNU_ped.pdf](file:///C:/Users/Oksana/Downloads/2025-olozhennya_pro_org_anizatsiyu_navch._pr_otsesu_u_VNU_ped.pdf)). Також, іспит складається в тому випадку, якщо здобувач освіти бажає підвищити рейтинг. У цьому випадку бали, набрані здобувачем за результатами модульних контрольних робіт анулюються.

На іспит виноситься 30 балів, а бали, набрані за результатами модульної контрольної роботи анулюються.

Екзаменаційна оцінка визначається в балах за результатами виконання екзаменаційних завдань, як правило, за шкалою від 0 до 30

Форма проведення екзамену – усна. Він містить три питання, які потребують комплексного застосування отриманих знань:

Теоретичне питання – передбачає глибокий аналіз проблеми, розкриття основних понять, теорій та концепцій.

Прикладне питання – спрямоване на демонстрацію уміння застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань і розробки корекційних стратегій.

Творче питання – вимагає креативного підходу, уміння синтезувати знання та пропонувати нестандартні рішення складних ситуацій.

Х. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

Х. Орієнтовний перелік контрольних питань

1. Становлення та розвиток спеціальної психології в Україні: сучасні тенденції й перспективи.
2. Розвиток спеціальної психології у XX столітті: наукові школи та провідні дослідники.
3. Основні категорії спеціальної психології: зміст, структура та сучасні наукові підходи.
4. Місце спеціальної психології у системі психологічних наук: міждисциплінарні зв'язки та інтеграція знань.
5. Співвідношення предметного поля спеціальної психології, патопсихології, нейропсихології та клінічної психології.
6. Предмет, завдання та функції спеціальної психології. Етапи її розвитку як науки.
7. Методи дослідження у спеціальній психології: сучасні тенденції, переваги та обмеження.
8. Етичні стандарти роботи психолога у сфері спеціальної психології.
9. Значення міжнародних класифікацій (МКХ-11, DSM-5) для систематизації знань у спеціальній психології.
10. Інклюзивна парадигма в сучасній спеціальній психології: концепції та наукові основи.
11. Психічний розвиток дітей із розумовою відсталістю: закономірності та відмінності від норми.
12. Олігофренія: етіологія, патопсихологічні особливості та соціальні наслідки.
13. Деменція: причини, клінічні прояви та вплив на становлення особистості.
14. Генетично зумовлені форми розумової відсталості: порушення обміну речовин і їх наслідки.
15. Екзогенні та ендогенні чинники виникнення інтелектуальних порушень.

- 16.Рівні, форми та сучасні класифікації розумової відсталості.
- 17.Особливості пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери та поведінки дітей із олігофренією.
- 18.Первинні, вторинні та третинні відхилення при інтелектуальній недостатності.
- 19.Соціальна ситуація розвитку дітей із розумовою відсталістю.
- 20.Зона актуального та найближчого розвитку: можливості корекційного впливу.
- 21.Поняття затримки психічного розвитку: сучасні наукові підходи та класифікації.
- 22.Особливості когнітивної, емоційної та поведінкової сфер дітей із ЗПР.
- 23.Причини, форми та патогенетичні механізми виникнення ЗПР.
- 24.Сучасні психодіагностичні підходи до визначення затримки психічного розвитку.
- 25.Особливості навчальної діяльності та соціалізації дітей із ЗПР.
- 26.Сурдопсихологія як галузь спеціальної психології: предмет, завдання й методи.
- 27.Причини, типи та класифікація порушень слуху.
- 28.Вплив сенсорної депривації на розвиток психіки глухих дітей.
- 29.Особливості мовленнєвого розвитку при порушеннях слуху.
- 30.Жестова мова як засіб комунікації: психологічні особливості формування.
- 31.Пізнавальна діяльність і розвиток мислення у дітей із порушенням слуху.
- 32.Соціальна адаптація та емоційний розвиток глухих дітей.
- 33.Роль сім'ї у розвитку та навчанні дітей із вадами слуху.
- 34.Тифлопсихологія: історія, предмет і методи дослідження.
- 35.Причини й типи порушень зору у дітей.
- 36.Особливості психічного розвитку дитини із вадами зору в ранньому віці.
- 37.Сенсорна компенсація у дітей із порушенням зору: можливості та обмеження.
- 38.Вплив сліпоты на розвиток когнітивних процесів, емоційної сфери та соціальної поведінки.
- 39.Соціалізація дітей із порушенням зору: психологічні аспекти.
- 40.Психологічні основи навчання та адаптації дітей із порушенням зору.
- 41.Сліпоглухота: етіологія, класифікація та психолого-педагогічні особливості.
- 42.Особливості психічного розвитку дітей із комбінованими сенсорними порушеннями.
- 43.Формування комунікативних навичок у сліпоглухих дітей.
- 44.Компенсаторні можливості тактильної та вібраційної чутливості.
- 45.Емоційно-вольова сфера та особистісний розвиток сліпоглухих дітей.
- 46.Аутизм: сучасні наукові концепції, причини та прояви.
- 47.Особливості пізнавальної сфери дітей із розладами аутистичного спектра (РАС).
- 48.Емоційно-вольова сфера та поведінкові особливості дітей з аутизмом.
- 49.Складні комбіновані порушення розвитку: психолого-педагогічні стратегії.
- 50.Інклюзивне навчання дітей із РАС: наукові підходи та сучасні практики.
- 51.Принципи корекційно-розвиткової роботи у спеціальній психології.
- 52.Моделі психологічної реабілітації дітей із різними нозологіями.

- 53.Методи психокорекційної роботи: традиційні та інноваційні підходи.
- 54.Комплексна реабілітація дітей із порушеннями розвитку.
- 55.Роль тренінгових технологій у розвитку когнітивних і соціальних навичок дітей.
- 56.Сучасні інтерактивні методи корекційної роботи: кейс-метод, гейміфікація, проєктна діяльність.
- 57.Алгоритми створення індивідуальних програм розвитку та корекції.
- 58.Моніторинг результатів корекційно-реабілітаційної діяльності.
- 59.Програми раннього втручання для дітей із ризиком відхилень розвитку.
- 60.Використання арт-терапії, музикотерапії та сенсорної інтеграції у спеціальній психології.
- 61.Психодіагностичні методики у спеціальній психології: класифікація та сфери застосування.
- 62.Особливості діагностики інтелектуального розвитку дітей із вадами розвитку.
- 63.Психологічні тести для дослідження емоційно-вольової сфери дітей із ООП.
- 64.Комплексна психодіагностика дітей із комбінованими порушеннями розвитку.
- 65.Використання цифрових технологій у психодіагностиці: переваги та виклики.
- 66.Інклюзивна освіта: сучасні концепції та моделі.
- 67.Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії.
- 68.Психологічний супровід дітей із порушеннями розвитку в інклюзивному середовищі.
- 69.Роль тьюторів та асистентів учителя в інклюзивній освіті.
- 70.Сімейно-орієнтований підхід у супроводі дітей із порушеннями розвитку.
- 71.Психологічні аспекти взаємодії сім'ї та дитини з особливими потребами.
- 72.Типи сімейного виховання та їх вплив на розвиток дітей із вадами розвитку.
- 73.Сімейні стратегії подолання стресу, пов'язаного з вихованням дітей із ООП.
- 74.Роль сімейної психотерапії у корекційно-реабілітаційній роботі.
- 75.Співпраця психолога з батьками дітей із порушеннями розвитку.
- 76.Використання інформаційно-комунікаційних технологій у спеціальній освіті.
- 77.Цифрові ресурси для розвитку пізнавальної діяльності дітей із ООП.
- 78.Психологічні аспекти застосування віртуальної реальності у реабілітаційних програмах.
- 79.Адаптація дітей із порушеннями розвитку до цифрового середовища.
- 80.Етичні аспекти використання технологій у спеціальній психології.
- 81.Міжнародні підходи до спеціальної психології: стандарти, моделі, практики.
- 82.Система раннього втручання: досвід США та ЄС.
- 83.Порівняльний аналіз інклюзивних моделей освіти у світі.
- 84.Інноваційні методи психокорекції у міжнародній практиці.
- 85.Роль Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) у розвитку спеціальної психології.
- 86.Нейропсихологічні дослідження у спеціальній психології.
- 87.Психогенетика та її роль у вивченні відхилень розвитку.
- 88.Психофізіологічні основи корекційно-реабілітаційної роботи.
- 89.Використання біологічного зворотного зв'язку (biofeedback) у спеціальній психології.

90. Новітні дослідження у сфері когнітивної нейронауки й їх значення для корекції порушень розвитку.
91. Мультидисциплінарний підхід у спеціальній психології: команда супроводу.
92. Психологічна готовність педагогів до роботи з дітьми із порушеннями розвитку.
93. Психологічний супровід дитини на різних етапах навчання.
94. Профілактика емоційного вигорання фахівців, які працюють із дітьми з ООП.
95. Співпраця спеціального психолога з соціальними службами та медичними закладами.
96. Проблеми стигматизації дітей із особливими освітніми потребами.
97. Психологічна підтримка під час кризових ситуацій у дітей із порушеннями розвитку.
98. Психологія стресостійкості дітей та підлітків із ООП.

IX. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Методичні рекомендації

Основна література

1. Горлачов, О. С. (2023). Доступність у соціальному й правовому полі для дітей із порушеннями слуху. *Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*, 44, 37–45.
2. Гошовська Д., Гошовський Я. (2025). Гіперактивність як патологічний чинник розвитку учнів підліткового віку. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 8(54). 1140–1153.
3. Коломоець, Т. Г. (2023). Використання цифрових технологій у логопедичній роботі. *Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*, 44, 58–67.
4. Кобильченко В., Омельченко І. Спеціальна психологія : *підручник*. Київ : ВЦ «Академія», 2020. 224 с. (Серія «Альма-матер»).
5. Кушнір Ю. В., Оверчук В.А., Шпортун О.М. Вікова та спеціальна психологія: *навчальний посібник*. Вінниця: Центр оперативного друку «Документ принт», 2020. 384 с
6. Пилипчук, Я. В., Ростоцька, М. Л., & Коваленко, І. Е. (2024). Реабілітація від психологічних травм: *огляд праць українських педагогів і психологів. Naukovo-pedahohichni studii*, 8, 99–124.
7. Прохоренко, Л. І. (2023). Спеціальна психологія в незалежній Україні: розвиток та перспективи. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 110(2), 7–23 ojs.csnukr.in.ua/lib.iitta.gov.ua.
8. Романівська, Л., & Новак, М. (2024). Психологічні умови розвитку життєстійкості особистості в умовах війни. *Серія «Психологія»*, 17, 101–120.
9. Саєнко, Т. А. (2023). Онтогенез мовленнєвого розвитку при синдромі Дауна. *Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*, 44, 90–98.
10. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія (2022). Тематичний випуск № 40: Комп'ютерні технології, інноваційні методи логопедії, інклюзивна компетентність педагогів. Умань: УДПУ.

- 11.Allen, K. A. (2021). The Psychology of Belonging. London: Routledge.
- 12.Allen, K. A. (2023a). How to Be an Educational and Developmental Psychologist. London: Routledge.
- 13.Happé, F. (2025). Aging Across the Autism Spectrum. Annual Review of Developmental Psychology, 7, 55–84. Goshovskyi Ja., Olha Lazorko, Zhanna Virna, Tetiana Melnychuk, Vitalii Lunov Empirical explication of psychological signs of neurotisation at junior volleyball players /. International Journal of Psychosocial Rehabilitation. Volume 24. Issue 6. P. 13041-13054. DOI: [10.37200/IJPR/V24I6/PR261272](https://doi.org/10.37200/IJPR/V24I6/PR261272)
- 14.Hoshovska Dariia T., Vovchenko Olha A., Lytvynova Nataliia A., Tsekhmister Yaroslav V., Natalia K. Vichalkovska. Socialisation of Adolescents with Cognitive Disorders through Emotional Intelligence. Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment, 2022, 10, 56-69 DOI: <https://doi.org/10.6000/2292-2598.2022.10.01.7>
- 15.Fayerman Olena, Nikolenko Iryna, Holub Olena, Krupenyna Nataliia, Hoshovskyi Jaroslav (2022). Applying Coaching Technologies in Professional Self-Development of Socionomy Specialists in Supporting Families that have Children with Special Needs *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, Vol. 13 (5). 234 – 247. <https://jett.labosfor.com/index.php/jett/article/view/1019>
- 16.Coopersmith S. A metnod for determining tyhes of self-esteem: Journalof Abnormal and Social Psychology, 59, 87–94.
- 17.Hoshovskyi, J., Mudrak , I., Hoshovska D., Shmarova, N., Kordunova, N., & Kulchytska, A. (2023). Economic Deprivation as a Neuropsychological Aspect of the Formation of Frustration in Potential Migrants. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 14(2), 285-302. <https://doi.org/10.18662/brain/14.2/455>
- 18.Maslow L. Perceived educational value of the classroom and teacherpupil interpersonal relation pip, journal of Secondary Education, 44, 135–139.
- 19.Tomasulo, D., & Niemiec, R. M. (2023). Character Strengths and Abilities Within Disabilities: Advances in Science and Practice. Cham: Springer Nature. XVIII, 203.
- 20.Timimi, S. (2025). Searching for Normal: A New Approach to Understanding Mental Health, Distress and Neurodiversity. London: Palgrave Macmillan.

Додаткова література

1. Бондар В. І. Актуальні проблеми розвитку освіти дітей з обмеженнями життєдіяльності: шляхи від інституалізації до інтеграції. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. С. 8–14.
2. Гошовська Д., Ляшко Л. Психологічні особливості дітей з мовленнєвими порушеннями : теоретичний огляд досліджень. *Психогенеза особистості: норма і девіація*. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2022. С.86 – 91.
3. Гошовська Д., Смоліна К. Корекційна робота з дітьми із СДУГ. *Психогенеза особистості: норма і девіація*. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2022. С.107 – 110.
4. Гошовська Д., Лукашенко А. Особливості життєвих перспектив підлітків з обмеженими фізичними можливостями. *Психогенеза особистості: норма і девіація*. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2022. С.81 – 86.

5. Гошовська Д., Ляшко Л. Психологічні особливості дітей з мовленнєвими порушеннями : теоретичний огляд досліджень. *Психогенеза особистості: норма і девіація*. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2022. С.86 – 91.
6. Гошовська Д., Бочкай А. Соціалізація дітей молодшого шкільного віку з порушенням слуху. *Психогенеза особистості: норма і девіація*. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2022. С.25 – 29.
7. Гошовська Д., Полікарчик С. Заїкання у дітей дошкільного віку як психологічна проблема. *Психогенеза особистості: норма і девіація*. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2021. С.172-179
8. Гошовська Д., Сильмаха А. Асистент вчителя та асистент учня у сфері інклюзивної освіти. *Психогенеза особистості: норма і девіація*. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2021. С.191-194.
9. Грибань Г.В. Дислалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі : навч.-метод. посіб. Київ, 2023. 123с.
10. Гурлева Т. Стрессова ситуація : допомогти самому собі. Практичний психолог : Школа, № 05. 2014. С. 37 – 40.
11. Гошовський Я., Гошовська Д. Психологічні аспекти самоакцептації дівчаток-гімназисток. Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 травня 2023р., Мукачєво. Ред. кол. Щербан Т.Д.(гол.ред.) та ін. Мукачєво: Вид-во МДУ, 2023. С. 38 – 40.
12. Дитина з порушенням слуху / С. В. Литовченко, В. В. Жук, О.М. Таранченко — Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 56 с. (Інклюзивне навчання)
13. Комплексна оцінка розвитку дитини з мовленнєвими порушеннями: навч.-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед.ун-т імені Павла Тичини, Ф-т дошкільної та спец. освіти; уклад. Л. А. Черніченко. Умань: Візаві, 2022. 142 с
14. Кочерга О.В. Психофізіологія дітей з особливими потребами. Київ : Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2012. 128 с.

Для забезпечення траєкторії поглибленого науково-дослідного розвитку здобувачів освіти :

Список деяких дисертацій, дотичних до тематики освітнього компонента, захищених в українській психологічній науці (за останні два роки) <http://psychology-naes-ua.institute/info/160/?page=1> :

1. Гончаренко Н.А. Особливості психологічної допомоги батькам дітей з синдромом дефіциту уваги та гіперактивності. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України. Київ, 2021.
2. Іваннікова Г.В. Особистісні ресурси психологічного благополуччя студентів з інвалідністю. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 «Загальна психологія, історія

психології». Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Київ, 2021.

3. Курбатова О.А. Особистісні чинники професійної мотивації студентів з інвалідністю. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології. Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Київ, 2021.

4. Мушкевич М. І. Психологічний супровід сімей, що мають проблемних дітей. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Київ, 2020.

5. Попелюшко Р. П. Психолого-аксіологічні засади реабілітації комбатантів при віддалених наслідках стресогенних впливів. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2021.

6. Старков Д.Ю. Динаміка мотивації адиктів у процесі соціально-психологічної реабілітації. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Київ, 2021.

7. Уркаєв В. С. Психокорекція ігрової адиктивної поведінки в осіб раннього юнацького віку. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 «медична психологія». Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Київ, 2021.

Інтернет-ресурси :

Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –.

Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» — <http://chitalka.info/psy.html>.

Вісник психології і соціальної педагогіки — <http://psych.kiev.ua/nmareferats/>

fla-refers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html – БД Освіта. ua. — <http://osvita.ua/school/psychology>. <http://psychology-online.net/>

https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/pochatkova-shkola/poradi-psihologa/poradi-dityachogo-psihologa-svitlani-rojz?fbclid=IwAR0E1KVVMgx2pMr0OtHhynrbwGMf6ULMm7qfhytALVxbjMM4kuQ8Vtf9Rtohttps://rada.info/upload/users_files/41765931/b990b25a7ad8f4521f50623a0d7e50c4.pdf

<http://giavnyk.com.ua> – сайт видавництва «Главник».

www.nbuv.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки ім. Вернадського. http://lib.prometey.org/?sub_id=34

<http://hklib.npu.edu.ua/>

<http://studme.com.ua/psihologiya/default.htm>

http://www.twirpx.com/files/#files_psychology

<http://www.booksgid.com/psihologija/>

<http://upsihologa.com.ua/>

<http://distance.dnu.edu.ua/ukr/publikazii/10b.htm>

Метабібліографія бібліотеки Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2018 р. [Електронний ресурс]: покажч. бібліогр. посіб. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. Електрон. текст. дані. Луцьк, 2019. 99 назв

(Примітка : здобувачам освіти можна і потрібно користуватися метабібліографічними покажчиками й інших років)

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/15825/1/meta_2018.pdf